L. 10.857/2/V.

ROYAUME DE BELGIQUE.

KONINKRIJK BELGIE.

AVIS DU CONSEIL D'ETAT.

ADVIES VAN DE RAAD VAN STATE.

Le CONSEIL D'ETAT, section de législation, première chambre des vacations, saisi par le Ministre de l'Intérieur, le 29 juillet 1969, d'une demande d'avis sur un projet d'arrêté royal "modifiant l'arrêté royal du 27 juin 1966, organisant le service et le régime disciplinaire des objecteurs de conscience affectés à la protection civile, ainsi que l'arrêté royal du 21 décembre 1966, concernant le logement, la nourriture et le transport des objecteurs de conscience en service à la protection civile", a donné le 12 août 1969 l'avis suivant :

De RAAD VAN STATE, afdeling wetgeving, eerste vacantiekamer, de 29e juli 1969 door de Minister van Binnenlandse Zaken verzocht hem van advies te dienen over een ontwerp van koninklijk besluit "tot wijziging van het koninklijk besluit van 27 juni 1966, tot regeling van de dienst en het tuchtregime van de gewetensbezwaarden die bij de civiele bescherming zijn ingedeeld, alsmede van het koninklijk besluit van 21 december 1966, betreffende de huisvesting, de voeding en het vervoer van de gewetensbezwaarden in dienst bij de civiele bescherming", heeft de 12e augustus 1969 het volgend advies gegeven :

Le projet a pour objet de compléter, par application de l'article 19 de la loi du 3 juin 1964 portant le statut des objecteurs de conscience, l'arrêté royal du 27 juin 1966 organisant le service et le régime disciplinaire des objecteurs de conscience affectés à la protection civile, ainsi que l'arrêté royal du 21 décembre 1966 concernant le logement, la nourriture et le transport des objecteurs de conscience en service à la protection civile.

*

* *

Le projet fait suite à la modification qui a été apportée à l'article 19 par la loi du 22 janvier 1969. Celle-ci insère entre le premier alinéa et le deuxième alinéa de cet article la disposition ci-après :

"En cas de nécessité, ces objecteurs peuvent être affectés temporairement par le Ministre de l'Intérieur à des tâches d'utilité publique".

L'objecteur de conscience peut donc dorénavant être temporairement affecté à une autre tâche que celle prévue à l'article 18 de la loi, c'est-à-dire à un service d'intervention de la protection civile placé sous la direction du Ministre de l'Intérieur.

L'arrêté en projet part de la considération que l'objecteur de conscience qui est temporairement affecté par le Ministre de l'Intérieur à une tâche d'utilité publique peut à cet effet être mis à la disposition d'un organisme de droit public ou de droit privé et qu'il appartient au Ministre de régler par voie de convention avec l'organisme intéressé ce qui concerne le service, le régime

disciplinaire, le logement, la nourriture et le transport, le tout en respectant les principes essentiels fixés par les arrêtés royaux régissant la matière.

Ni la loi du 22 janvier 1969, ni ses travaux préparatoires ne fournissent la moindre indication qui soit de nature à préciser la portée de la disposition nouvelle insérée dans l'article 19.

Dans ces conditions, il convient de s'en tenir aux termes de celle-ci, interprétés dans le cadre des dispositions légales dans lesquelles elle s'insère.

La loi du 3 juin 1964 distingue deux degrés dans l'objection de conscience que tout milicien peut faire valoir.

D'une part, l'objection qui porte seulement sur l'accomplissement du service armé (article 17) et, d'autre part, celle qui porte sur l'accomplissement de tout service militaire (article 18).

La modification apportée à l'article 19 concerne le second cas comme le montre clairement l'alinéa 1er de cet article. Celui-ci dispose en effet :

"Les objecteurs affectés à la protection civile sont incorporés dans des unités séjournant dans des camps ou cantonnements".

Or, en vertu des articles 17 et 18, seuls les objecteurs de la seconde catégorie sont affectés à un service d'intervention de la protection civile placé sous la direction du Ministre de l'Intérieur. Ces objecteurs doivent un service qui dépasse d'un an celui imposé aux miliciens

.../...

non candidats gradés de réserve faisant partie du contingent de l'armée portant le millésime de l'année durant laquelle ils entrent en service à la protection civile. En vertu de l'alinéa 3 de l'article 19, le statut de ces miliciens ne peut en aucun cas être plus favorable que celui des miliciens faisant partie du contingent de l'armée. A aucun endroit, il n'est fait mention d'une mise à la disposition d'un organisme de droit public ou de droit privé.

Les termes de l'article 19, alinéa 2, éclairés par l'ensemble des dispositions de la loi du 3 juin 1964, conduisent aux conclusions suivantes :

1° ce n'est qu'en cas de nécessité et temporairement que les objecteurs de conscience de la deuxième catégorie peuvent être affectés par le Ministre de l'Intérieur à des tâches d'utilité publique autres que la protection civile;

2° du caractère essentiellement temporaire de l'affectation et de la subordination de celle-ci à un état de nécessité d'une part, du caractère obligatoire du service et de la durée que la loi assigne à celui-ci d'autre part, il résulte que l'objecteur de conscience de la deuxième catégorie doit, durant le temps de son affectation à une tâche particulière d'utilité publique, rester sous l'autorité de l'Etat. Il demeure légalement incorporé dans une unité de la protection civile et astreint à séjourner dans un camp ou cantonnement;

.../...

3° le Ministre de l'Intérieur décide discrétionnairement et par mesure individuelle ou collective, en tenant compte des conditions fixées par la loi, de l'affectation temporaire à une tâche d'utilité publique déterminée; il arrête d'autorité, dans la mesure où le Roi l'y habilite, les modalités propres à ces affectations;

4° l'accomplissement du service national que la loi impose aux objecteurs de conscience constitue une obligation personnelle du citoyen à l'égard de l'Etat qui, de par sa nature, échappe au champ d'application des conventions particulières.

*

* *

Le Conseil d'Etat, enfin, n'aperçoit pas le fondement légal de l'effet rétroactif qui est conféré au projet.

*

* *

Il suit de ces considérations que l'arrêté en projet devrait être soumis à un nouvel examen.

Het ontwerp strekt tot aanvulling, door toepassing van artikel 19 van de wet van 3 juni 1964 houdende het statuut van de gewetensbezwaarden, van het koninklijk besluit van 27 juni 1966 tot regeling van de dienst en het tuchtregime van de gewetensbezwaarden die bij de civiele bescherming zijn ingedeeld, en van het koninklijk besluit van 21 december 1966 betreffende de huisvesting, de voeding en het vervoer van de gewetensbezwaarden in dienst bij de civiele bescherming.

*

* *

Het ontwerp is een vervolg op de wijziging die in artikel 19 is aangebracht door de wet van 22 januari 1969. Die wet voegt tussen het eerste en het tweede lid van dat artikel de volgende bepaling in :

"In geval van nood kunnen deze gewetensbezwaarden door de Minister van Binnenlandse Zaken tijdelijk worden aangewezen voor opdrachten van openbaar nut".

De gewetensbezwaarde kan dus voortaan tijdelijk worden aangewezen voor een andere opdracht dan bepaald is in artikel 18 van de wet, dit is voor een interventiedienst van de civiele bescherming, geplaatst onder de leiding van de Minister van Binnenlandse Zaken.

Het ontwerp-besluit gaat ervan uit dat de gewetensbezwaarde die door de Minister van Binnenlandse Zaken tijdelijk wordt aangewezen voor een opdracht van openbaar nut, daartoe ter beschikking kan worden gesteld van een publiekrechtelijke of privaatrechtelijke instelling en dat het zaak van de Minister is bij overeenkomst met de betrokken instelling te regelen wat verband houdt met de dienst,

.../...

het tuchtregime, de huisvesting, de voeding en het vervoer, dit alles met inachtneming van de essentiële beginselen die zijn vastgesteld door de ter zake geldende koninklijke besluiten.

Noch de wet van 22 januari 1969, noch de parlementaire voorbereiding doen enig gegeven aan de hand om de strekking van de in artikel 19 ingevoegde nieuwe bepaling toe te lichten.

In die omstandigheden dient men zich te houden aan de tekst van die bepaling, geïnterpreteerd in het kader van de wetsbepalingen waarin zij haar plaats heeft.

De wet van 3 juni 1964 onderscheidt twee graden in het gewetensbezwaar dat elke dienstplichtige kan doen gelden.

Enerzijds is er het bezwaar dat alleen slaat op het vervullen van de gewapende dienst (artikel 17) en anderzijds het bezwaar dat slaat op het vervullen van elke militaire dienst (artikel 18).

De in artikel 19 aangebrachte wijziging heeft betrekking op het tweede geval, zoals duidelijk blijkt uit het eerste lid van dat artikel, hetwelk immers bepaalt :

"De gewetensbezwaarden die voor de civiele bescherming aangewezen zijn, worden ingelijfd in eenheden die verblijven in kampen of kantonnementen".

Krachtens de artikelen 17 en 18 worden alleen de gewetensbezwaarden van de tweede categorie aangewezen voor een interventiedienst van de civiele bescherming, geplaatst onder de leiding van de Minister van Binnenlandse Zaken.

.../...

Die gewetensbezwaarden moeten een dienst vervullen die een jaar langer duurt dan die welke opgelegd is aan de dienstplichtigen die geen kandidaat-reservegegradueerden zijn en deel uitmaken van het legercontingent, genoemd naar het jaar waarin zij bij de civiele bescherming in dienst treden. Krachtens het derde lid van artikel 19 mag het statuut van die dienstplichtigen in geen geval gunstiger zijn dan dat van de dienstplichtigen die deel uitmaken van het contingent van het leger. Nergens is er sprake van,dat de betrokkenen ter beschikking worden gesteld van een publiekrechtelijke of privaatrechtelijke instelling.

De bewoordingen van artikel 19, tweede lid, gezien in het geheel van de bepalingen van de wet van 3 juni 1964, leiden tot de volgende conclusies :

1° alleen in geval van nood en tijdelijk kunnen de gewetensbezwaarden van de tweede categorie door de Minister van Binnenlandse Zaken aangewezen worden voor andere opdrachten van openbaar nut dan de civiele bescherming;

2° uit het feit dat de aanwijzing essentieel tijdelijk is en alleen in geval van nood kan plaatshebben enerzijds, en uit het feit dat de dienst verplicht is en uit de duur welke de wet daarvoor bepaalt anderzijds, volgt dat de gewetensbezwaarde van de tweede categorie, zolang hij aangewezen is voor een bijzondere opdracht van openbaar nut, onder het gezag van de Staat moet blijven. Hij blijft wettelijk ingelijfd bij een eenheid van de civiele bescherming en moet in een kamp of kantonnement verblijven;

3° de Minister van Binnenlandse Zaken beslist eigenmachtig en bij individuele of collectieve maatregel, met inachtneming van de door de wet bepaalde voorwaarden, over de tijdelijke aanwijzing voor een bepaalde opdracht van openbaar nut; hij bepaalt op eigen gezag, in de mate waarin de Koning hem daartoe machtigt, de voor die aanwijzingen geldende nadere regelen;

.../...

4° het vervullen van opdrachten in dienst van het land, door de wet aan de gewetensbezwaarden opgelegd, is een persoonlijke verplichting van de burger ten opzichte van de Staat, welke uiteraard buiten de werkingssfeer van particuliere overeenkomsten valt.

*
* *

Het is de Raad van State ten slotte niet duidelijk op welke rechtsgrond aan het ontwerp-besluit terugwerkende kracht wordt verleend.

*
* *

Uit dit alles volgt dat het ontwerp-besluit zou moeten worden herzien.

La chambre était composée de

Messieurs : F. LEPAGE, président du Conseil d'Etat,
de Heren : voorzitter van de Raad van State,

P. DE BOCK, conseillers d'Etat,
Madame : G. CISELET, staatsraden,
Mevrouw :

Messieurs : G. VAN HECKE, assesseurs de la
de Heren : section de législation,
S. FREDERICQ, bijzitters van de
afdeling wetgeving,

M. JACQUEMIJN, greffier adjoint, greffier.
adjunct-griffier, griffier.

La concordance entre la version française et la version néerlandaise a été vérifiée sous le contrôle de M. F. LEPAGE.

Le rapport a été présenté par M. J. FORTPIED, substitut de l'auditeur général.

De kamer was samengesteld uit

De overeenstemming tussen de Franse en de Nederlandse tekst werd nagezien onder toezicht van de H. F. LEPAGE.

Het verslag werd uitgebracht door de H. J. FORTPIED, substituut-auditeur-generaal.

LE GREFFIER - DE GRIFFIER,

(s) M. JACQUEMIJN.

LE PRESIDENT - DE VOORZITTER,

(s) F. LEPAGE.